
**ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА**

УДК 314.96(477):330.3

Кіндзюр О.С.кандидат економічних наук, викладач
Львівського техніко-економічного коледжу
Національного університету «Львівська політехніка»**Корицька О.І.**кандидат економічних наук,
провідний економіст-статистик
Головного управління статистики у Львівській області**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ҐЕНДЕРНОГО РОЗПОДІЛУ
НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ**

У статті проведено аналіз постійного населення України у динаміці. Визначено ґендерний розподіл населення в Україні та його вплив на економіку, враховано регіональний аспект. Проаналізовано демографічні процеси народжуваності. Здійснено оцінку економічно активного населення України з урахуванням ґендерного розподілу. Підтверджено проблеми на ринку праці щодо відмінностей у рівні зайнятості та безробіття для чоловіків і жінок, а також у розмірі середньомісячної заробітної плати залежно від статі. Визначено найбільш високооплачувані види діяльності для жінок і чоловіків в Україні, а також види діяльності, у які залучено найбільшу кількість працівників. Встановлено, що так звані середній клас в економіці України формують та забезпечують переважно чоловіки, а більшість жінок працює у найменш оплачуваних видах економічної діяльності.

Ключові слова: види економічної діяльності, ґендерний розподіл населення, економіка України, економічно активне населення, заробітна плата, регіональні аспекти.

В статье проведен анализ постоянного населения Украины в динамике. Определены ґендерное распределение населения в Украине и его влияние на экономику, учтен региональный аспект. Проанализировано демографические процессы рождаемости. Осуществлена оценка экономически активного населения Украины с учетом ґендерного распределения. Подтверждены проблемы на рынке труда касательно различий в уровне занятости и безработицы для мужчин и женщин, а также в размере среднемесячной заработной платы в зависимости от пола. Определены самые высокооплачиваемые виды деятельности для женщин и мужчин в Украине, а также виды деятельности, в которые вовлечено наибольшее количество работников. Установлено, что так называемый средний класс в экономике Украины формируют и обеспечивают в основном мужчины, а большинство женщин работает в наименее оплачиваемых видах экономической деятельности.

Ключевые слова: виды экономической деятельности, ґендерное распределение населения, экономика Украины, экономически активное население, заработная плата, региональные аспекты.

Постановка проблеми. Розвиток вітчизняної економіки залежить від багатьох чинників, які значною мірою досліджені у теоретичному та практичному наукових аспектах. Це демографічна, соціальна, політична, фінансова, зовнішньоекономічна, євроінтеграційна та інші складові. На сучасному етапі провадження господарської діяльності в умовах міжнародної інтеграції одним з важливих чинників, окрім вищеназваних, є врахування ґендерного розподілу населення як якісної ознаки, яка відіграє важливу роль у функціонуванні економіки та створенні національного доходу.

Наукове вивчення ґендерного розподілу населення та пошук шляхів вирішення про-

блем ґендерної асиметрії в Україні активно розпочалися після здобуття її незалежності і досі тривають. Реалізація урядових рішень щодо мінімізації соціальної нерівності в економічній та соціальній сферах України відбувається відповідно до вітчизняного законодавства та міжнародних конвенцій.

Статистичний аналіз ґендерного розподілу населення в Україні є актуальним та має практичну значущість, адже його результати характеризують якість людського потенціалу та його роль в економічному зростанні країни. Вивчення взаємозв'язків між розподілом робочої сили за ґендерною ознакою за видами економічної діяльності та одержаним дохо-

дом у регіональних порівняннях забезпечить інформаційну платформу для виявлення і розуміння проблем підвищення ефективності національної економіки. Дослідження структурних гендерних диспропорцій є науковим підґрунтям для створення дієвих державних програм із запобігання професійної сегрегації, соціальної рівності та неупередженості для чоловіків і жінок в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останнім часом з'явилося чимало наукових публікацій у сфері гендерних досліджень, зокрема в педагогіці, державному управлінні, соціології та економіці. Вагомим каталізатором таких досліджень стало законодавче затвердження євроінтеграційного вектору економіки України та адаптація вітчизняного законодавства до міжнародних норм і вимог, зокрема в питаннях гендерної політики. У країнах-членах ЄС вирішення проблем гендерних диспропорцій відбувається на підставі затверджених стратегій. У 1996 році Європейською Комісією прийнято підхід інтеграції гендерних пріоритетів у політику, а також Стратегію щодо забезпечення гендерної рівності у країнах-членах ЄС [1, с. 2]. У 2006 році засновано Європейський інститут з питань гендерної рівності [2]. У червні 2013 року експертами інституту оприлюднено Індекс гендерної рівності як важливий індикатор стану гендерних відносин у країнах-членах ЄС [3, с. 16]. У розрахунках цього показника враховані основні напрями прояву гендерної нерівності, що стосуються роботи, грошей, знань, часу, влади та здоров'я. Саме у цих сферах нерівномірний гендерний розподіл населення є найбільшим, а його вплив на економіку – найсильнішим.

Значна кількість вітчизняних наукових публікацій присвячена вирішенню гендерних питань у педагогіці та освіті, наприклад, це монографічні праці таких вчених, як О.І. Бондарчук [4], С.М. Гришак, С.Я. Харченко, Н.С. Шабаєва [5], В.П. Кравець [6]; у державному управлінні (роботи таких науковців, як Н.В. Грицяк [7; 9], О.М. Кулачек [8], Т.Е. Василевська, О.М. Іваницька, М.І. Пірен [9]); у соціальній сфері (напрацювання таких дослідників, як Г.В. Герасименко [10], О.І. Горошко [11], Ю.І. Саєнко [12]).

Дослідження гендерного розподілу населення в Україні та його вплив на економіку представлені переважно в контексті структурного аналізу постійного населення, зайнятого населення за видами економічної діяльності та рівня оплати праці. Вагомим науковим досягненням у цій сфері є результати аналітичного дослідження участі жінок у складі робочої сили в Україні, проведеного за загальною координацією Е.М. Лібанової [13]. У цьому звіті детально

описані особливості зайнятості та економічної активності жінок в Україні, формування доходів населення, наведені результати соціологічного опитування щодо дискримінації жінок у сфері зайнятості та регіональні рівні зайнятості жінок в Україні за 2007–2011 роки. У науковій праці ґрунтовно проаналізовано динаміку й структуру населення України за гендерною ознакою за багатьма економічними та соціальними індикаторами, проте статистичне дослідження взаємозв'язків між цими показниками з урахуванням гендерного розподілу не проводилося.

Вивчення проблем гендерної асиметрії на ринку праці України з використанням статистичних порівнянь рівня зайнятості та безробіття й оплати праці у розрізі статей представлене в роботах таких вчених, як В.О. Близнюк, Т.О. Галайда, Н.М. Самолук, Т.О. Марценюк, Г.М. Юрчик [14–17]. Однак у дослідженнях автори не враховували зміну рівня розвитку економіки за зміни структури населення за гендерною ознакою.

Гендерні особливості рівня життя населення вивчають фахівці Інституту демографії та соціальних досліджень України і Національної академії наук України [13; 18]. Проте актуальної інформації, яка б комплексно відображала основні тенденції у сфері зайнятості, доходів населення та стані економіки, з виокремлення наявних причин і наслідків, які спричинила гендерна диспропорція за 2015–2016 роки, а також ретроспективного порівняння цих даних немає.

Метою дослідження є виявлення гендерних особливостей розподілу населення України та дослідження їхнього впливу на вітчизняну економіку з урахуванням регіональних аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Одним із визначальних чинників економічного зростання держави є її жителі. На підставі аналізу статевовікової структури населення можна зробити висновки про якісний і кількісний склад трудового потенціалу України. Згідно з даними Державної служби статистики України (Держстату) чисельність постійного населення станом на 1 січня 2017 року зменшилася порівняно з 2000 роком на 6,7 мільйонів осіб [19]. Причому гендерний розподіл населення залишився без змін: 53,7% жінок і 46,3% чоловіків. За цей період кількість жінок і чоловіків зменшилася на 12,36%. Для вітчизняної економіки ця тенденція характеризує зменшення чисельності трудового потенціалу, що, відповідно, впливає на загальну продуктивність праці і створення національного доходу.

В регіональному аспекті співвідношення жінок і чоловіків є нерівномірним. Спостерігається кількісна перевага жінок над чоловіками у всіх регіонах України (рис. 1). Загалом в Україні на 1 січня 2017 року на 1 000 чоловіків припадали

1 159 жінок (+1 жінка порівняно з 2000 роком). Найбільшу концентрацію жінок спостерігаємо у Донецькій, Чернігівській, Запорізькій областях. Зокрема, у Донецькій та Луганській областях значно зросла чисельність жінок порівняно з 2000 роком (+29 та +19 осіб відповідно).

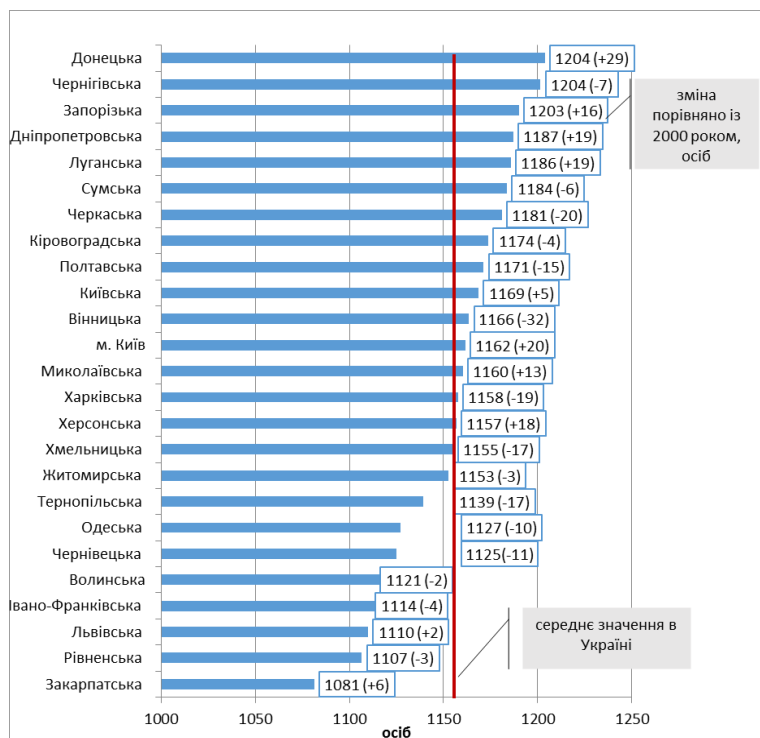

Рис. 1. Співвідношення жінок і чоловіків у регіональному вимірі на 1 січня 2017 року; скільки на 1 000 чоловіків припадає жінок, осіб

Джерело: побудовано авторами на підставі [19]

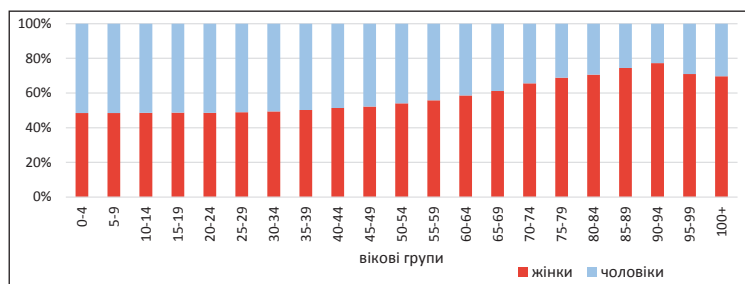

Рис. 2. Віковий гендерний розподіл постійного населення України на 1 січня 2017 року, відсотків

Джерело: побудовано авторами на підставі [19]

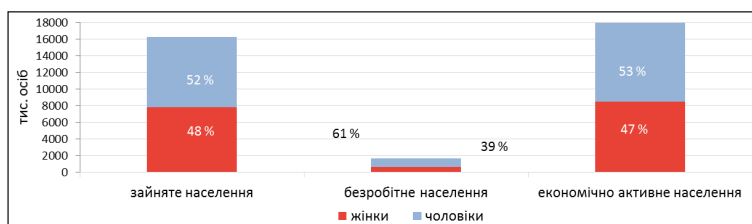

Рис. 3. Гендерний розподіл економічно активного населення (у віці 15–70 років) у 2016 році

Джерело: побудовано авторами на підставі [20]

Певною мірою це пояснюється проведенням антитерористичної операції на Сході країни та спричиненою цим міграцією населення. Максимально рівномірний гендерний розподіл населення спостерігається у Закарпатській, Рівненській та Львівській областях (рис. 1).

Згідно з даними Держстату хлопчиків в Україні народжується більше, ніж дівчаток [19]. Гендерний розподіл населення за віковими групами представлений на рис. 2. У віці, який належить до віку економічно активного населення в Україні (від 15 до 70 років за рекомендаціями Міжнародної Організації Праці (МОП)), кількісно переважають жінки (рис. 2). Причому за офіційними статистичними підрахунками [20] у 2016 році чисельність економічно активних чоловіків за віком була більшою, ніж чисельність жінок, на 1 млн. осіб (9,475 млн. чоловіків і 8,479 млн. жінок відповідно).

Однією з основних причин цього явища є період народження та виховання дітей для жінок, упродовж якого вони стають економічно неактивними. У структурі зайнятого населення частка чоловіків переважає (рис. 3), але більше 60% безробітних – чоловіки.

Серед постійного населення у віці 15–70 років частка безробітних жінок є менше 4%, чоловіків – менше 7%. Загалом в Україні рівень зайнятості жінок (за МОП) у 2016 році був на 10% нижчий, ніж чоловіків (51,6% і 61,6% відповідно). Така тенденція прослідковується у динаміці з 2000 року (рис. 4).

Упродовж досліджуваного періоду зростає роль жінок у формуванні зайнятого населення. Фінансова криза 2009 року не змінила цієї динаміки. Натомість рівень зайнятості чоловіків у цей період зменшився на 3%. У 2014 році, тобто з початком політичної й економічної нестабільності, рівень зайнятості як чоловіків, так і жінок різко зменшився (-3,4%), а тенденція їх зростання уповільнилася.

Динаміка рівня безробіття за гендерною ознакою характеризує поступову мінімізацію проблем працевлаштування жінок в Україні (рис. 5).

У 2000 році рівень безробіття чоловіків і жінок становив 11,6%, у 2016 році лаг між значеннями цього показника становив більше

3%. Під час фінансової кризи 2009 року безробітних чоловіків стало на 3,7% більше порівняно з попереднім роком, натомість рівень безробіття жінок підвищився на 1,2%. Вищий рівень зайнятості чоловіків став причиною їхнього вищого рівня безробіття у період фінансової кризи. З початком антитерористичної операції на Сході України рівень безробіття чоловіків постійно зростає, а жінок починає зменшуватися у зв'язку з частковою стабілізацією політичного, економічного та соціального становища в країні.

В регіональному аспекті найбільш пропорційний рівень зайнятості за гендерним розподілом населення у 2016 році був у Тернопільській області (рис. 6). Він зумовлений низьким рівнем працевлаштування чоловіків – 52,2% (на 9,4% нижче, ніж у середньому в Україні), а також середнім рівнем працевлаштування жінок (51,8%). Найбільше розходження між рівнями зайнятості жінок і чоловіків було у Закарпатській та Івано-Франківській областях (більше 15%).

Розподіл регіонів за співвідношенням значень цього показника вказує на те, що вищий рівень зайнятості для обох статей характерний для населення, що проживає у великих містах та індустріальних районах (Харківська, Дніпропетровська області, місто Київ). А низький рівень зайнятості як чоловіків, так і жінок характерний для регіонів із високою інтенсивністю зовнішніх трудових міграцій (Закарпатська, Тернопільська, Чернівецька, Івано-Франківська області).

Результатом діяльності зайнятого населення в Україні є заробітна плата. За гендерним розподілом рівень заробітної плати чоловіків є вищим, ніж рівень зарплати жінок (рис. 7).

Розрив у розмірі середньомісячної заробітної плати за гендерною ознакою має тенденцію до зменшення. Якщо у 2000 році заробітна плата жінок становила 70,9% заробітної плати чоловіків, то у 2016 році – 74,6%. Найвищим цей показник був у 2010 році – 77,8%. Скорочення гендерного розриву в розмірах заробітної плати у період

фінансової кризи 2008–2009 років відбулося через уповільнення темпів зростання заробітної плати чоловіків.

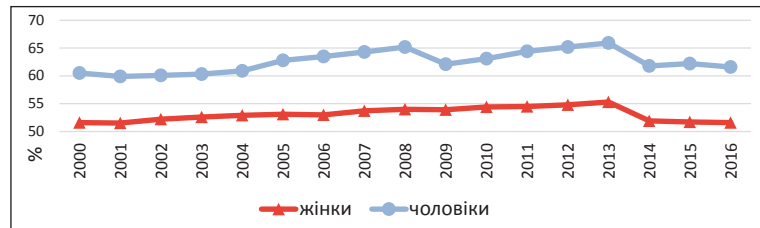

Рис. 4. Динаміка рівня зайнятості населення (у віці 15–70 років) залежно від статі за 2010–2016 роки
Джерело: побудовано авторами на підставі [20]

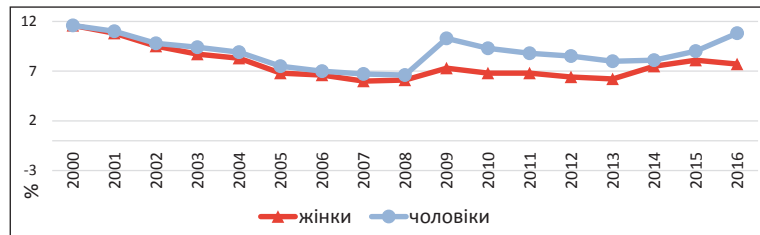

Рис. 5. Динаміка рівня безробіття населення (у віці 15–70 років) залежно від статі за 2010–2016 роки
Джерело: побудовано авторами на підставі [20]

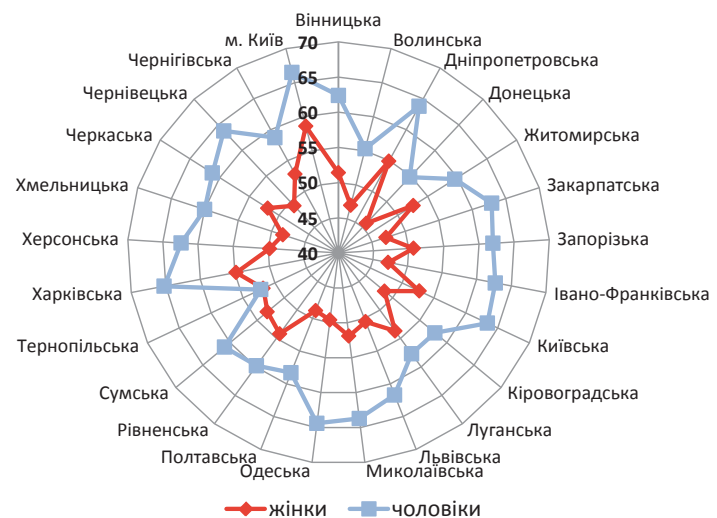

Рис. 6. Регіональні рівні зайнятості населення (за МОП) за статтю у 2016 році

Джерело: побудовано авторами на підставі [20]

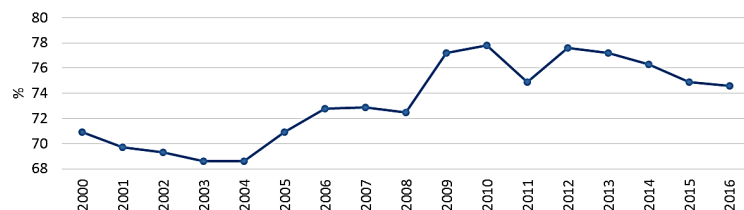

Рис. 7. Співвідношення номінальної середньомісячної заробітної плати жінок і чоловіків у 2016 році (заробітна плата чоловіків = 100%)

Джерело: побудовано авторами на підставі [20]

Розмір заробітної плати чоловіків і жінок до 2013 року збільшувався (рис. 8). Для порівняного відображення інформації розмір номінальної середньомісячної заробітної плати перерахований з урахуванням індексу інфляції і представлений у цінах 2002 року.

Через високу інфляцію у 2014 і 2015 роках (124,9%, 143,3% відповідно) приріст заробітної плати останніми роками значно зменшився. Результати аналізу динаміки середньомісячної номінальної заробітної плати вказують на

розрив у її розмірі, який отримують чоловіки і жінки, від 200 до 300 грн. (у цінах 2002 року). Така ситуація спостерігається кожного року, незважаючи на значну кількість обговорень (наукових, урядових тощо) для вирішення проблеми пропорційного розподілу доходу за обома статями.

Через нижчий розмір заробітної плати у жінок частка мінімальної заробітної плати (врахована станом на 1 січня кожного року) у їх середньомісячній є вищою, ніж аналогічний

показник у чоловіків. Цей показник є дестимулятором, тобто його вищі значення характеризують нижчий рівень заробітної плати з наближенням її до мінімальної. Найнижчий рівень оплати праці жінок (49% від мінімальної зарплати) був у 2003 році, а чоловіків (34% від мінімальної зарплати) – у 2010 році. Фінансова криза 2008–2009 років значною мірою вплинула на зниження рівня доходів населення для обох статей. Незважаючи на проведення антитерористичної операції на Сході країни з 2014 року, рівень заробітної плати порівняно з її мінімально встановленими значеннями зростає. У 2014 і 2015 роках значення мінімальної зарплати не змінювалося,

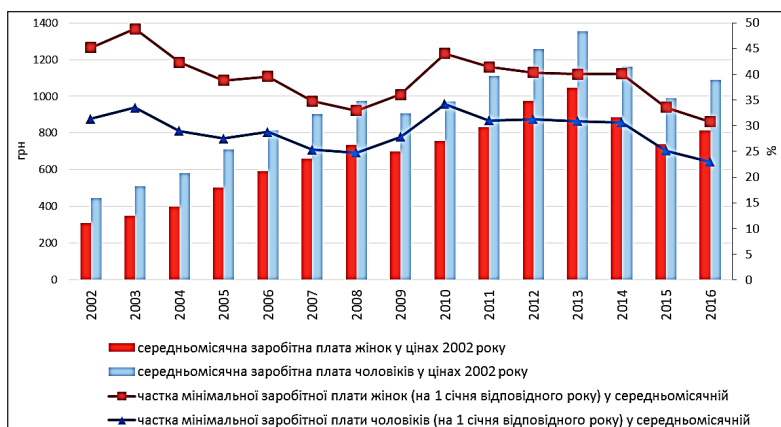

Рис. 8. Динаміка розміру середньомісячної номінальної заробітної плати жінок і чоловіків (у цінах 2002 року) і частка мінімальної заробітної плати (на 1 січня відповідного року) у середньомісячній за 2002–2016 роки
Джерело: розраховано і побудовано авторами на підставі [20; 21]

Таблиця 1

Гендерний розподіл зайнятого населення у віці 15–70 років за видами професій (згідно з Класифікатором професій) у 2016 році (у відсотках до підсумку)

Топ-7 професій жінок	Частка зайнятих жінок	Топ-7 професій чоловіків	Частка зайнятих чоловіків
Продавці та демонстратори	13,99	Водії та робітники з обслуговування пересувної техніки та установок	14,26
Найпростіші професії в сільському господарстві та подібних галузях	10,96	Найпростіші професії в сільському господарстві та подібних галузях	10,70
Працівники, що надають персональні та захисні послуги	9,46	Робітники металургійних та машинобудівних професій	9,35
Викладачі	8,07	Робітники з видобутку корисних копалин і на будівництві	8,46
Фахівці в галузі біології, агрономії та медицини	6,74	Найпростіші професії у видобувних галузях, будівництві, промисловості та на транспорті	6,59
Найпростіші професії торгівлі та сфери послуг	5,58	Працівники, що надають персональні та захисні послуги	6,53
Керівники підприємств, установ та організацій	3,68	Професіонали в галузі фізичних, математичних та технічних наук	6,14
Інші професії	41,52	Інші професії	37,98

Джерело: розраховано авторами на підставі [20]

у 2016 році воно зросло на 160 грн., а середньомісячна номінальна заробітна плата для обох статей підвищилася більш ніж на 1 000 грн. (без урахування індексу інфляції).

Розмір заробітної плати чоловіків і жінок в Україні значною мірою залежить від виду професії та виду економічної діяльності (ВЕД). Найбільша кількість економічно активних жінок (у віці 15–70 років) у 2016 році працювали продавцями та демонстраторами (за Класифікатором професій), а чоловіків – водіями та робітниками з обслуговування пересувної техніки та установок (табл. 1).

Водночас більше 10% економічно активного населення, як жінок, так і чоловіків були

зайняті у найпростіших професіях в сільському господарстві та подібних галузях. Керівниками підприємств, установ та організацій були 3,68% жінок. Більшість чоловіків була зайнята у промисловості та на будівництві. Багато жінок і чоловіків працюють у сфері послуг.

Для комплексного аналізу гендерного розподілу населення в Україні у сфері зайнятості та оплати праці у табл. 2 представлені результати групування ВЕД із найбільшою кількістю та часткою працюючих за статтю, а також рівнем оплати їх праці.

Найбільша середньооблікова чисельність працюючих жінок зосереджена в освіті (більше 1 млн. осіб). Це один із ВЕД, де працюють пере-

Таблиця 2

Результати групування видів економічної діяльності з найбільшою кількістю та часткою працюючих за статтю та рівнем оплати їх праці у 2016 році

Топ-5 ВЕД із найбільшою середньообліковою кількістю працюючих	Тис. осіб	Топ-5 ВЕД із найбільшою часткою працюючих	Частка працюючих, %	Топ-5 ВЕД із найвищим рівнем середньомісячної заробітної плати	Середньомісячна заробітна плата, грн.
Жінки					
Освіта	1 074,7	Поштова та кур'єрська діяльність	86,3	Фінансова та страхова діяльність	8 815
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	794,8	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	81,8	Інформація та телекомунікації	8 159
Промисловість	715,5	Функціонування бібліотек, архівів,	78,4	Професійна, наукова та технічна діяльність	7 361
Оптова та роздрібна торгівля	360,2	Освіта	77,2	Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	5 946
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	240,5	Фінансова та страхова діяльність	67,5	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	5 804
Чоловіки					
Промисловість	1 244,8	Будівництво	80,4	Фінансова та страхова діяльність	13 154
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	420,2	Сільське, лісове, рибне господарство	71,1	Інформація та телекомунікації	10 550
Оптова та роздрібна торгівля	351,7	Діяльність у сфері транспорту	69,3	Професійна, наукова, технічна діяльність	8 824
Сільське, лісове, рибне господарство	336,8	Промисловість	63,5	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	7 314
Освіта	317,4	Інформація та телекомунікації	57,3	Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	6 894

Джерело: розраховано авторами на підставі [20]

важно жінки (у 2016 році їх частка становила 77,2% від усіх працівників цієї галузі). Але при цьому рівень оплати праці не був високим – 3 712 грн. (на 700 грн. нижчий від середнього рівня оплати праці в Україні). Значна кількість жінок працювала у сфері охорони здоров'я (близько 800 тис. осіб). Тут середня заробітна плата у розрахунку на 1 працівника у 2016 році становила 3 327 грн. (на 1 100 грн. нижче від середнього рівня оплати праці в економіці). Більше 700 тис. жінок працювали у промисловості, рівень їхньої заробітної плати був вищий за середній (на 377 грн.). Найбільша частка жінок порівняно з чоловіками була працевлаштована на підприємствах, які займаються поштовою та кур'єрською діяльністю (86,3% жінок). Рівень оплати їхньої праці був одним з найнижчих в Україні (2 566 грн.). Найбільш високооплачувані ВЕД для жінок в Україні – це фінансова та страхова діяльність й інформація та телекомунікації, де загалом працювали 170 тис. жінок (4% від середньооблікової кількості працівників-жінок в Україні).

Згідно з нашими підрахунками у 2016 році 44% жінок (за показником середньооблікової кількості працівників) отримували заробітну плату, нижчу за середню в Україні, особливо у тих ВЕД, де їх працює найбільша кількість. Такі результати дослідження вказують на проблеми низької оплати праці для жінок в Україні. Їх підвищення значною мірою забезпечило б зростання доходів населення, що вплинуло б на збільшення податкових надходжень у бюджет країни та підвищення загального рівня життя населення.

Найбільш чисельно в 2016 році чоловіки працювали у промисловості (1,2 млн. осіб), отримуючи вищу за середній рівень в економіці заробітну плату (6 503 грн.). Їх частка серед працівників галузі становила 63,5% (табл. 2). На будівництві у 2016 році працювали переважно чоловіки (80,4%), але рівень оплати їх праці був невисоким (4 811 грн. за місяць). Найбільш високооплачуваними ВЕД для чоловіків, як і для жінок, були фінансова та страхова діяльність, інформація та телекомунікації. На цих підприємствах працювали 3,5% чоловіків.

Загалом на підприємствах, ВЕД яких належить до топ-5 найбільш високооплачуваних у 2016 році, працювали лише 13,6% чоловіків. Для жінок зазначений показник становить 16%. Для порівняння розподілу працюючого населення в Україні за рівнем одержаних доходів визначено частку чоловіків і жінок, які працювали на підприємствах, ВЕД яких належить до топ-5 найменш оплачуваних. Згідно з нашими обчислен-

нями 51,1% жінок і 26,5% чоловіків працювали у найбільш низькооплачуваних ВЕД. Аналіз цих результатів дає змогу зрозуміти, що так званий середній клас в економіці України формують та забезпечують переважно чоловіки.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами вивчення гендерного розподілу населення в Україні виявлено, що з кожним роком чисельність постійного населення зменшується, але це не впливає на його гендерний розподіл: співвідношення жінок і чоловіків за сімнадцять досліджуваних років залишається у пропорції 53,7% жінок і 46,3% чоловіків. У регіональному аспекті співвідношення жінок і чоловіків є нерівномірним. У Донецькій, Чернігівській, Запорізькій областях розрив між кількістю жінок і чоловіків є найбільшим. Незважаючи на те, що хлопчиків народжується більше, ніж дівчаток, у кожній наступній віковій групі їх частка поступово зменшується, а у віці 90–94 років є найменшою.

Серед постійного населення у віці 15–70 років кількісно переважають жінки, але чисельність економічно активних чоловіків є більшою, ніж чисельність економічно активних жінок. Рівень зайнятості та безробіття є вищим у чоловіків, ніж у жінок. Згідно з нашими спостереженнями з 2000 року і досі рівень зайнятості жінок є на 10% нижчим, ніж чоловіків, тобто проблема гендерної рівності у сфері зайнятості не є вирішеною. Але динаміка рівня безробіття вказує на поступову мінімізацію проблем працевлаштування жінок в Україні.

Згідно з результатами дослідження чоловіки в Україні упродовж багатьох років отримують вищу заробітну плату, ніж жінки. Позитивним є той факт, що розрив у розмірі середньомісячної заробітної плати за гендерною ознакою зменшується. Важливим фактом, на який потрібно звернути увагу, є те, що значна частка населення в Україні задіяна у найпростіших професіях у сільському господарстві, будівництві, промисловості, тобто є дешевою робочою силою з низьким рівнем оплати праці.

Здійснивши групування ВЕД із найбільшою середньообліковою кількістю та часткою працюючих і розміром їхньої заробітної плати, ми встановили, що у 2016 році 51,1% жінок і 26,5% чоловіків працювали у найбільш низькооплачуваних ВЕД, а лише 4% жінок і 3,5% чоловіків працювали у найбільш високооплачуваних ВЕД.

Перспективами подальших досліджень є математично обґрунтоване визначення рівня територіальної, професійної та галузевої сегрегації для поглибленої оцінки впливу гендерного розподілу населення на економіку України.

Список використаних джерел:

1. Гендерна політика Європейського Союзу в Україні: аналітична доповідь / за ред. О.І. Кисельової. – К.: Інститут ліберального суспільства, 2013. – 17 с.
2. European Institute for Gender Equality [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eige.europa.eu>.
3. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. – К.: МЦПД, 2015. – 44 с.
4. Бондарчук О.І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності: [монографія] / О.І. Бондарчук. – К.: Наук. світ, 2008.
5. Гендерна освіта і виховання студентської молоді в процесі соціалізації: теорія і практика: [монографія] / [С.Я. Харченко, С.М. Гришак, Н.С. Шабаєва]. – Луганськ: ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2012. – 258 с.
6. Гендерні дослідження: прикладні аспекти: [монографія] / [В.П. Кравець, Т.В. Говорун, О.Н. Кікінеджи та ін.]; за наук. ред. В.П. Кравця. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. – 448 с.
7. Грицяк Н.В. Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики: [монографія] / Н.В. Грицяк. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 384 с.
8. Кулачек О.М. Роль жінки в державному управлінні: старі образи, нові обрії: [монографія] / О.М. Кулачек. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. – 304 с.
9. Гендерні аспекти державної служби: [монографія] / [М.І. Пірен, Н.В. Грицяк, Т.Е. Василевська, О.М. Іваницька]; за заг. ред. Б.В. Кравченка. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 336 с.
10. Герасименко Г.В. Гендерні аспекти соціальної політики в Україні: [монографія] / Г.В. Герасименко. – Умань: Візаві (СПД Сочинський), 2008. – 252 с.
11. Горошко Е.І. Информационно-коммуникативное общество в гендерном измерении: [монографія] / Е.І. Горошко. – Х.: «ФЛП Либуркина Л.М.», 2009. – 816 с.
12. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві: [колективна монографія] / за ред. Ю.І. Саєнка. – К.: Компанія ВАІТЕ, 2007. – 144 с.
13. Аналітичне дослідження участі жінок у складі робочої сили України: звіт / наук. кер. проекту Е.М. Лібанова. – К., 2012. – 212 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.idss.org.ua/monografii/2013_ua_womens%20participation.pdf.
14. Близнюк В.О. Гендерні відмінності оплати праці в Україні / В.О. Близнюк // Україна: аспекти праці. – 2006. – № 6 – С. 18–25.
15. Проблема гендерної нерівності та її вплив на відмінності оплати праці в Україні / [Т.О. Галайда, В.Б. Васюта, М.К. Марченко] // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 3. – Т. 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2011_3_3/069-072.pdf.
16. Марценюк Т.О. Гендерні аспекти сфери зайнятості в українському суспільстві / Т.О. Марценюк // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна. -2010. – Вип. 16. – С. 328–334.
17. Самолюк Н.М. Проблема «гендерної асиметрії» на ринку праці України / Н.М. Самолюк, Г.М. Юрчик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
18. Рівень життя населення України / за ред. Л.М. Черенько. – К.: Консультант, 2006. – 428 с.
19. Населення України. Банк даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_s.asp.
20. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
21. Парус Інтернет-Консультант. Розмір мінімальної заробітної плати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cons.parus.ua/_dict_view.asp?rnх=.0DHE47fc09fe29cefe2626b6a689827b503d.

Kindziur O.S., Korytska O.I.

SPECIFIC ASPECTS OF THE STUDY OF GENDER DISTRIBUTION OF THE POPULATION IN UKRAINE AND ITS EFFECT ON THE ECONOMY

The purpose of the paper is to identify the gender peculiarities of the distribution of the population of Ukraine and to study their impact on the national economy taking into account regional aspects.

The analysis of the permanent population of Ukraine in the dynamics has been carried out and it has been found that its number decreases with each passing year. The gender distribution of the permanent population has been researched, which has established that the ratio of women and men remains unchanged from 2000 to 2017. In order to study the gender distribution of the population in Ukraine and its impact on the economy, the regional aspect has been taken into account.

Analyzed the demographic processes of fertility, on the basis of which it was found that boys in Ukraine are born more than girls. Through the study of age groups, it has been found that with the transition to each subsequent age group the proportion of men is gradually decreasing, and at the age of 90–94, it is the smallest.

The estimation of the economically active population of Ukraine, taking into account the gender distribution of the population, has been proved, as a result of which labor market problems related to differences in the level of employment and unemployment for men and women, as well as the average monthly salary, depending on sex, are confirmed.

Based on the grouping of types of economic activity with the highest average number and share of employees and their wages, the most highly paid activities for women and men in Ukraine are determined, as well as the types of activities involving the largest number of employees. This made it possible to find that the so-called middle class in the Ukrainian economy is formed and provided, mainly by men, and the vast majority of women work in the least-paid forms of economic activity.

Prospects for further research are a comprehensive assessment of the gender distribution of the population using the mathematical apparatus for calculating territorial, occupational and sectoral segregation indicators for determining the extent and dynamics of gender transformation in Ukraine.

Key words: types of economic activity, gender distribution of the population, economy of Ukraine, economically active population, wages, regional aspects.